

dr sc. Azer Korjenić
Nastavnički fakultet Univerziteta “Džemal Bijedić” u Mostaru

dr sc. Izudin Tanović
Fakultet za menadžment resursa Univerziteta “Hercegovina” u Mostaru

UDK 796.011
796.032.2

DUH I FILOZOFIJA OLIMPIZMA

SAŽETAK

Olimpizam je uspostavljen kao životna filozofija u kojoj je istaknuto jedinstvo sporta, kulture i obrazovanja. Olimpijski duh i olimpizam teži izgradnji načina života koji će biti zasnovan na univerzalnim etičkim načelima, a sama ambicija da se postignu ideali olimpijskog pokreta koji utemeljena je načelima olimpijske povelje. Temeljni dokument olimpijskog pokreta koji sadrži osnovne principe i ideje olimpizma je Olimpijska povelja koja je kompletirana na VII. Olimpijskom kongresu održanom u Lozani 1921. godine, a sadrži temeljne principe olimpizma. Naznačeno je da je olimpizam životna filozofija kojom se slave i sjedinjuju u uravnoteženu cjelinu kvalitete tijela, volje i uma. Spajajući sport s kulturom i obrazovanjem, olimpizam stvara način života koji se temelji na vrijednosti koja proizilazi iz napora, obrazovanja, dobrog primjera i poštivanja univerzalnih temeljnih etičkih načela.

Ključne riječi: *olimpizam, sport, olimpijska povelja, duh olimpizma, olimpijske igre*

UVOD

Moderni olimpizam, za razliku od antičkog, nastao je krajem 19. stoljeća pod utjecajem duhovne klime nastupajućeg građanstva i industrijske revolucije i uvjerenja u svemoć nauke i tehnike, što treba da rezultira neprestanim razvojem i progresom a što je izraženo u paroli „Citius, altius, fortius“ (brže, više, hrabrije).

Duhovna klima građanskog društva je rodno mjesto olimpijskog pokreta koji je kroz protekli period zadobio globalnu duhovnu moć. Time je olimpizam i olimpijska

filozofija formiran kao duhovni pokret prije nego što su pokrenute olimpijske igre kao međunarodno sportsko takmičenje.

Coubertine je (humanista i pedagog) olimpijske pobude i ideje želio ugraditi u ideju pokreta kojim bi se duhovne i intelektualne vrijednosti razvijale kroz realizaciju ideje o obnovi jedinstva tijela, volje i uma. Promovirani su principi prijateljstva, izvrsnosti u radu i respekt i poštovanje koji objašnjavaju važnost i ulogu olimpijskog pokreta za društvo i svakog pojedinca. Temeljni stav ideologije olimpijskog pokreta u današnjim uslovima sadržan je u odgojnom smislu u dvije maksime: sportom protiv droge i fair play.

DUH OLIMPIZMA

Olimpizam je uspostavljen kao životna filozofija u kojoj je izgrađeno jedinstvo sporta, kulture i obrazovanja. Sa takve osnove, olimpizam i olimpijski duh teži izgradnji načina života koji će biti zasnovan na univerzalnim etičkim načelima, a sama ambicija da se postignu ideali olimpijskog pokreta utemeljena je načelima olimpijske povelje.

Da li je olimpijski pokret vremenom izgubio svoju duhovnu i intelektualnu dimenziju ostaje otvoreno pitanje, ali je i činjenica da su sport i težnja za sportskim rekordom, rezultatom i profitom zasjenili odgojnu, moralnu i intelektualnu stranu modernog olimpizma.

Postavlja se pitanje da li takav pristup doprinosi razvoju filozofije olimpizma, jer živimo u vremenu koje sve osporava i obezvređuje i s pravom se pitamo da li moderni olimpizam ima humanističku osnovu s obzirom da takvu osnovu nema ni današnji svijet, i svjedoci smo, da sport zanemaruje antropološku dimenziju igre. Kao inspiracija ostaje nam Coubertinova želja da se od sporta stvori sredstvo za uspostavljanje mostova, saradnje među narodima, a istovremeno sport bio bi djelatnost u kojoj je moguće stvarati, kreirati i razvijati stvaralačke potencijale ličnosti.

Danas, kad posmatramo funkcioniranje olimpijskih igara i njihovu ideološku osnovu, možemo konstatirati decentralnost, transnacionalnost i globalizam, što vrijedi istaći s obzirom da je u svojim početnim koracima olimpizam ipak bio izrazita eurocentrična koncepcija.

“Eurocentrizam je ugrađen u same temelje modernog olimpijskog pokreta zbog svoje reference na grčku antiku koja je razumljena i kao izvor evropske povijesti i kulture uopće, i zbog toga jer se temelji u političkom poretku nacionalnih država, koji je karakterističan za modernu Europu. Ali, uprkos razvoju olimpijskog pokreta i njegovoj internacionalizaciji, ovaj eurocentrizam se nije smanjio ni tokom

dvadesetog stoljeća, nego se održao i reproducirao i na praktičnoj razini” (Helena Motoh, 2009.)

Uprkos svim iskušenjima i nedoumicama olimpijske igre su najpopularniji i najveći sportski događaj i spektakl današnjeg vremena, gdje do izražaja dolaze sve dobre pojave ljudskog stvaralaštva od Antike do savremenih zbivanja. Igre pokazuju svu osebnost savremenog Olimpijskog pokreta što je vidljivo iz njegovog simbola Pokreta pet olimpijskih krugova: Čitav svijet je povezan sa osnovnim bojama koje se nalaze na svim zastavama svijeta a ni jedan se krug ne može crtati zasebno jer sam ne znači ništa posebno.

Sve je u službi humanističkih i etičkih ciljeva, a cijelim svijetom nastavlja se širiti olimpijska ideja s ciljem unapređivanja odgoja mladih i izgradnje mira u svijetu.

OLIMPIJSKA POVELJA

Temeljni dokument olimpijskog pokreta koji sadrži osnovne principe i ideje olimpizma je Olimpijska povelja koja je kompletirana na VII. Olimpijskom kongresu koji je održan u Lozani 1921. godine, a najveće zasluge za to pripadaju tadašnjem predsjedniku Međunarodnog olimpijskog odbora, Pierreu de Coubertinu. Ukupan rad Međunarodnog olimpijskog odbora temelji se na Olimpijskoj povelji i svaki član Međunarodnog olimpijskog odbora obavezan je da poštuje i osigurava provođenje svih odredbi Olimpijske povelje. Osim toga, svaki takmičar na olimpijskim igrama mora potpisati izjavu kojom prihvata odredbe Olimpijske povelje.

Olimpijska povelja u svom temeljnom stavu naglašava da je olimpizam životna filozofija kojom se slave i sjedinjuju u uravnoteženu cjelinu kvalitete tijela, volje i uma. Spajajući sport s kulturom i obrazovanjem, želi se stvoriti način života koji se temelji na radosti koja proizlazi iz napora, obrazovnoj vrijednosti dobrog primjera i poštivanju univerzalnih temeljnih etičkih načela.

Time je olimpizam i olimpijski pokret promoviran kao način života i filozofija u funkciji odgojnog i obrazovnog djelovanja uz pomoć sporta u cilju izgradnje prijateljstva, solidarnosti i fair play, isključujući svaki oblik diskriminacije.

Mogućnost bavljenja sportom podrazumijeva se kao ljudsko pravo svakog čovjeka, a takmičarski duh koji pratimo još od načina života starih Grka, kada je agon određivao cjelokupni ljudski život postaje dominantno svojstvo. Utemeljen na takvim antičkim uzorima olimpizam je postao prihvaćena ideologija širom svijeta.

Olimpijska povelja je u sljedećim svojim poglavljima jasno definirala olimpijski pokret i naglasila njegova osnovna obilježja. Određeni su simboli olimpizma: olimpijski kongres, olimpijska solidarnost, olimpijske igre, olimpijada, olimpijski

simbol, olimpijska zastava, olimpijska misao, olimpijska himna i olimpijska baklja. Posebno je naglašeno da se jasno razlikuju pojmovi "olimpijske igre" i "olimpijada". Olimpijske igre su definirane kao takmičenje između sportaša u pojedinačnim i ekipnim disciplinama, a ne između zemalja, dok "olimpijada" označava vremensko razdoblje od četiri uzastopne kalendarske godine koja počinje 1. januara prve godine olimpijade, a završavaju 31. decembra četvrte godine olimpijade.

Olimpijade se neprekidno broje od Prvih olimpijskih igara u Ateni, 1896. godine. U toku je četvrta godina 29. Olimpijade, a 30. Olimpijada će započeti 1. januara 2012. godine u godini održavanja 27. Olimpijskih igara u Londonu.

Drugo poglavlje reguliše pravni status, organizaciju i djelovanje Međunarodnog olimpijskog odbora. Propisano je da Međunarodni olimpijski odbor može imati 115 članova, s tim da Međunarodni olimpijski odbor sam bira članove prema zaslugama za razvoj olimpijskog pokreta, što znači da oni ne predstavljaju svoju zemlju. Članovi se biraju na osam godina i mogu biti više puta izabrani.

Organi rada i odlučivanja su Zasedanje, Izvršni odbor i Predsjednik. Organ Zasedanje odlučuje o izboru grada-domaćina narednih ljetnih i zimskih olimpijskih igara i bira Predsjednika i članove Izvršnog odbora (četiri potpredsjednika i deset članova).

Predsjednik se bira na period od osam godina i može biti reizabran na četverogodišnje razdoblje.

Najduže je na čelu Međunarodnog olimpijskog odbora bio Pierre de Couberten, od 1896 do 1925. Godine, a sadašnji predsjednik je Jacques Rogge (Žak Rog).

Treće poglavlje olimpijske povelje vezano je za regulisanje pitanja priznavanja međunarodnih strukovnih sportskih saveza koji sudjeluju u radu međunarodnog olimpijskog odbora, ali nemaju pravo glasa ni odlučivanja o radu i djelovanju.

Četvrto poglavlje vezano je za pitanja nacionalnih olimpijskih odbora, njihovih zadataka, uloga i priznavanja novih nacionalnih olimpijskih odbora. Osim toga naglašena je preporuka stalnog promovisanja olimpijskog pokreta i uključivanja kulture i umjetnosti u područje olimpizma.

Peto poglavlje naglašeno govori o olimpijskim igrama, o organizaciji, upravljanju, sudjelovanju, protokolu i arbitraži. Naglašeno je da se olimpijske igre održavaju u prvoj godini, a zimske olimpijske igre u trećoj godini olimpijade i da ne mogu trajati više od 16. dana. U tom poglavlju isto tako je propisan način izbora grada domaćina i mjesta održavanja kao i sve obaveze organizacijskog odbora.

Popis sportova koji će se naći na programu olimpijskih igara utvrđuje Međunarodni olimpijski odbor, odnosno da bi se određeni sport našao na program njime se moraju

muškarci baviti u najmanje 75. zemalja na četiri kontinenta i žene u barem 40. zemalja na tri kontinenta.

Na programu zimskih olimpijskih igara određenim sportom muškarci i žene moraju se baviti u najmanje 25. zemalja na tri kontinenta.

Olimpijska povelja nekoliko puta je kroz vrijeme nadopunjavana i mijenjana u skladu sa okolnostima, ali temeljna ideja je ostala nepromijenjena do danas.

Jedna od najvažnijih izmjena, koja je doprinijela snažnom razvoju olimpizma i olimpijskog pokreta, dogodila se 1984. godine, kada je na prijedlog tadašnjeg predsjednika Huan Antonia Samarana unesena izmjena čime je omogućen nastup profesionalnim sportašima na olimpijskim igrama. Sama tradicija amaterizma kao ishodišta olimpizma prilagođena je tadašnjoj realnosti sporta.

ZAKLJUČAK

Spajajući sport s kulturom i obrazovanjem, olimpizam želi stvoriti način života koji se temelji na radosti koja proizilazi iz napora, obrazovnoj vrijednosti dobrog primjera i poštivanju univerzalnih temeljnih etičkih načela.

Temeljni dokument olimpijskog pokreta koji sadrži osnovne principe i ideje olimpizma je Olimpijska povelja koja je kompletirana na VII. Olimpijskom kongresu koji je održan u Lozani 1921. godine, a najveće zasluge za to pripadaju tadašnjem predsjedniku Međunarodnog olimpijskog odbora, Pierre de Coubertineu. Ukupan rad Međunarodnog olimpijskog odbora temelji se na Olimpijskoj povelji i svaki član Međunarodnog olimpijskog odbora obavezan je da poštuje i osigurava poštivanje svih odredbi Olimpijske povelje.

Kao inspiracija, ostaje nam Coubertineova želja da se od sporta stvori sredstvo za uspostavljanje mostova, saradnje među narodima kad bi istovremeno sport bio djelatnost u kojoj je moguće stvarati, kreirati i razvijati stvaralačke potencijale.

LITERATURA

- Čustonja, Z (2009): *Olimpizam je životna filozofija*, Zagreb
- Ilić, M (1984): *Olimpijske igre i sportska etika*, Fizička kultura, br. 3, Beograd
- Mihajlović, I (1970): *Vrhunski sport*, Zagreb
- Motoh, H (2009): *Olimpizam s kineskim arakteristikama: interkulturni problem*, Filozofska istraživanja, (str.477-484), Zagreb
- Žile, B (1976): *Povijest sporta*, Zagreb
- Žugić, Z (1996): *Uvod u sociologiju sporta*, Zagreb

SPIRITUALISM AND PHYLOSOPHY OF OLYMPISM***ABSTRACT***

Olimpics is restored as life philoshopy where the unique of sport has been built, culture and education. Olimpics and olimpics spirit weighs building the way of life which will be depend on universal etics principe, alone ambition will reach the ideal of olimpics movements is established in princip of olimpic charter. The established document of olimpics movement which has the basic princips and idea of olimpics is olimpics charter, which is completed on VII. Olimpics congress which has been done in Lozani 1921. Olimpics charter demands six basic princips olimpics and first quote: "Olimpics is a life philosophy which celebrate and gets together in a whole leveled quality of body , wanthing and mind. Getting together sport with culture and education, olimpics wants to put together a way of life which is establishing on happiness which is going out of effort of educational quality and good example of respecting universal established etical principes."

Keywords: *olimpics, sport, olimpics charter, spirit of olimpics and olimpic games*